

הקשר החי / הגר"א שפירא שליט"א*

הרב הראשי לישראל וראש ישיבת מרכז הרב

אני נמצא עכשיו בגלות ומרגיש את הגלות. אני נמצא כאן בסך הכל יומיים וקשה להתרגל. שואלים אותי הרבה שאלות, ויש שאלות שאני מתפלל שבכלל שואלים אותי. אני מתכוון לשאלה הזאת של ארץ-ישראל. מתחילים לשאול: למה צריך ארץ ישראל? מה החיוב? דברים שהם כל כך פשוטים ולתמהוני הם נראים מסובכים. מה יכול להיות נושא כל כך פשוט כמו ארץ ישראל לעם ישראל? ארץ ישראל לעם ישראל זה עוד לפני מתן תורה. מלבד חיוב התורה על ארץ-ישראל דהיינו מצות ישוב ארץ-ישראל¹, יש חיוב מוקדם יותר.

ר' חיים מוולוז'ין ברוח חיים² כתב שתשוקה לארץ ישראל אינה נובעת מהמצוה של ישוב ארץ-ישראל, אלא מהציווי לאבי האומה: "לך לך מארצך וממולדתך וכו' ואעשך לגוי גדול וכו'". כלומר, מהשלב הראשונים של היווצרות האומה. זה חידוש גדול. התשוקה הזו כל כך מושרשת בנו, לא רק בגלל המצוה, אלא משום שזוהי מהותו של עם ישראל. אין עם ישראל בלי ארץ-ישראל. זה פשוט גם בלי מצוות.

ארץ ישראל היא קניין אחד³. קניין אחד – פירושו ערך מיוחד. ערך מיוחד של תורה. הערך הזה של התורה קודם לקיום מצוות. כמו שיש ערך של התורה עצמה, והערך הזה תובע קודם אהבת תורה, ואדם לא יכול להגיע לידי תורה אלא ע"י אהבת תורה. בלי אהבת תורה, אדם לא ישיג השגות בתורה, ואם ישיג זה לא יתן פרנסה לנפש. ואם יתן – זה לא יתקיים אצלו. כך יש מדריגה של אהבת ארץ-ישראל. אהבת ארץ-ישראל, כמו אהבת תורה, קודמת לארץ-ישראל עצמה. ואת אהבת ארץ-ישראל ירשנו לא רק מכח המצוה אלא מכח ברית אבות. יש דבר מדהים, הכתוב ברמב"ן⁴, שבזמן המרגלים כשמרע"ה התפלל לבטל את הגזירה מעל עם ישראל, הוא הזכיר כמעט את כל י"ג המידות של רחמים, ללא ברית אבות! אנחנו חיים על סמך ברית אבות. קיום ברית אבות אשר כרת הקב"ה עם אבותינו, ואנחנו מזכירים תמיד "זכור ברית אבות" – ומשה רבנו שם בתפילה בזמן המרגלים, לא הזכיר ברית אבות כלל. וכותב על כך הרמב"ן, שמי שמתכחש לארץ-ישראל ומי שאינו רוצה לעלות כמו שהיה אז עם המרגלים, אין ברית אבות מגינה עליו.

* דברים שהשמיע מרן הגר"א שפירא שליט"א, בביהכ"ס המרכזי בלינקולן סנטר ניו-יורק ל' מרחשון תשד"מ, נכתב ע"י שומעים).

1. במדבר לג נג.
2. פרק ה משנה ג.
3. א. בראשית יב א.
3. מכילתא בשלה: "ארבעה נקראו קנין וכו' יבואו ישראל שנקראו קנין לארץ שנקראה קנין ויבנו בית המקדש שהוא קנין בזכותה של תורה שנקראת קנין".
4. במדבר יד יז.

ברית אבות קיימת לאלו ששומרים אמונים לארץ-ישראל, שמשתוקקים לבוא אליה. ומכיון שחטא המרגלים היה בהתכחשות לא"י, על כן לא היה יכול משה רבנו לבקש זכות על סמך ברית אבות משום שעליהם ברית אבות לא מגינה⁵.

זה היה הכשולן הגדול של דור המדבר, שלא נטהרנו ממנו עד היום. כוח היצר גדול, ולא רק אצל אנשים פשוטים אלא גם אצל אנשים גדולים – אף לא אחד מחוסן מפני יצר הרע, וחטא כזה נשאר, ויש בזה זלוול בארץ ישראל. ארץ-ישראל היא לא שטחים, היא לא קרקע, היא ארץ תמדה, ומי שאיננו חומד אותה, צריך לדעת שאולי ארץ-ישראל לא רוצה אותו.

בחוסר חמדת א"י נגרם ההמשך של הגלות והקשיים של הגלות. ארה"ב היא גלות, אבל גלות מתוקה, ואולי גלות מתוקה מסוכנת יותר מגלות שהיתה עד עכשיו – גלות מרה, שכן זו מביאה השתוקקות איך לצאת ממנה...

5. והרב שליט"א הוסיף אח"כ שעפ"י דברי הרמב"ן מובן הפסוק "וזכרתי בריתי וכו' והארץ אזכור" – שמזכירים ברית אבות ביחד עם זכות א"י.